

נגיעות בפרשות השבוע מטות מסעי

פרשות השבוע **מטות מסעי** עוסקות בין היתר בדיני נדרים ושבועות, הניצחון על מדיין וחלוקת השלל, תחילת ההתיישבות של בני גד ראובן וחצי שבט מנשה בעבר הירדן המזרחי (מבלי צורך להכריז על סיפוח) והתחייבותם להצטרף ולהשתתף בכל מלחמות ישראל. תיאור מסעות וחניות עם ישראל ונושא ערי מקלט להורגים בשגגה. השבת נסיים לקרוא את ספר במדבר **תזק תזק ונתחזק**.

למעשי פשע מסוג רצח - שפיכות דמים בזדון אין כפרה. התורה קובעת עונשים והגבלות גם כאשר שפיכות דמים נגרמת בשגגה, בטעות בלי כל כוונה. ההורג בשגגה מכונה בתורה חד משמעי **רצח** והוא חייב לברוח מביתו ומעירו לצאת לגלות ולחיות בעיר מקלט עד מותו של הכהן הגדול הנוכחי. עיר המקלט היא סוג של כלא משופר שמשמש להגנת הרוצח בשגגה. אם ישהה הרוצח מחוץ לעיר המקלט יכולים קרובי הנרצח להרוג אותו. ישנם תרבויות אשר מקלות ראש ומוזילות את ערך החיים, התורה מקדשת את חיי האדם " וְלֹא-תִחַיֵּיפוּ אֶת-הָאָרֶץ, אֲשֶׁר אִתְּם בָּהּ, כִּי הַדָּם, הוּא יִחַיֶּיף אֶת-הָאָרֶץ; וְלֹא-יִכְפֹּר, לְדָם אֲשֶׁר שָׁפַךְ-בָּהּ, כִּי-אִם, בְּדָם שָׁפְכוּ וְלֹא תִטְמֵא אֶת-הָאָרֶץ, אֲשֶׁר אִתְּם יֹשְׁבֵי בָּהּ אֲשֶׁר אֲנִי, שֹׁכֵן בְּתוֹכָהּ...". הריגה בשגגה היא ללא ספק רצח. חז"ל מסבירים שאין מקריות או חוסר מזל. לא סתם נגרם הרצח ע"י אותו רוצח. מעשיו והתנהלותו האישית הם אלו שגרמו לו להרוג ללא כל כוונה. הרצח יכול היה להימנע בהתנהלות אחראית ונקיטת אמצעי זהירות. תאונות דרכים תאונות עבודה הדבקה והידבקות בנגיף הקורונה יכלו להימנע בהקפדה על זהירות יתרה.

התורה שומרת על חיי האדם כולל אלו שגרמו למוות בטעות חמורה וקשה. "ותן חלקנו" כותב על מסע הבריחה של הרוצח בשגגה מעירו אל עיר המקלט. כאמור גואלי הדם יכולים להרוג אותו כל עוד הוא מחוץ לעיר המקלט. הגמרא אומרת שכאשר אותו אדם רשולן בורח אל עיר המקלט מצמידים לו שני תלמידים חכמים " ומוסרין לו שני תלמידי חכמים, שמא יהרגנו בדרך, וידברו אליו...". מה תפקידם של תלמידי החכמים? כיצד שני תלמידי חכמים ללא מיומנויות לחימה יכולים להגן מפני גואלי הדם? הכוונה היא שאם יתפסו אותו גואלי הדם הרי שתלמידי החכמים ינסו לפייס אותם, להניע אותם מלהרוג אותו, להסביר שמדובר בשגגה, בטעות, לטעון להגנתו לנסיבות מקלות וטיעונים "חכמים" לזכות הרוצח.

חז"ל בחוכמתם קבעו כ"מאבטחים" דווקא שני תלמידי חכמים – "אברכים" בלתי מאיימים ללוות את הרשולן. הרב סולוביצ'יק הסביר שאם היו מצמידים לאותו רוצח במנוסתו מספר מאבטחים בריונים הרי שגואלי הדם היו מתארגנים בהתאם ומגייסים גם הם מאבטחים ואף יותר, עד שהיתה נגרמת מלחמה כוללת ומכל הרעיון של קידוש החיים ועונש על הרג אדם תיגרם שפיכות דמים נוספת. הגמרא קבעה בחכמה שהמלווים יהיו חכמים, תלמידי בית מדרש שיתרונם הוא בהשכלתם והם בעלי דיבור נעים ומפייס לצורך הקטנת ומניעת החיכוך ולצורך עצירת מעגל האיבה ופעולות תגמול ללא סוף.

בשבוע הבא יחול ראש חודש "מנחם אב" חודש שנחשב במסורת ישראל כמועד לפורענות, אנו נתפלל שהקב"ה יתפחה עלינו ועל כל עם ישראל לטובה לשלום לברכה ולמיגור המגפה.

שבת שלום.

שלר איתן

לעילוי נשמת אבי, מורי ורבי אברהם חנן בן נתן ואטל ז"ל